

**ПРО КУЛЬТУРНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
ІЗ ЗАРУБІЖНИМИ КРАЇНАМИ
у вересні 2025 року**

*(оглядова довідка за матеріалами
преси, інтернету та неопублікованими документами)*

**Загальні питання
В Україні**

В рамках євроінтеграційного процесу 30 вересня Україна спільно з Європейською Комісією завершили двосторонні зустрічі в межах офіційного скринінгу відповідності українського законодавства на відповідність праву ЄС. Міністерство культури та стратегічних комунікацій України активно залучалося до скринінгових зустрічей за ключовими напрямками, серед яких права людини, демократія, культурні цінності, безпека, цифрова трансформація та освіта.

З 29 вересня до 1 жовтня з візитом в Україні перебувала Комісарка ЄС з питань розширення Марта Кос. Вона відвідала Ужгород, Львів і Київ задля підтримки прогресу України на шляху до вступу у ЄС. Зокрема у Львові 30 вересня зустріч з Мартою Кос провела очільниця Міністерства культури та стратегічних комунікацій України Тетяна Бережна. Основною темою стало збереження та відновлення української культурної спадщини, яка щодня зазнає ударів з боку росії.

9 вересня у Міністерстві культури та стратегічних комунікацій України Тетяна Бережна зустрілася з Головою Комітету з питань культури Парламенту Естонської Республіки Ліною Керсною та заступником Голови Комітету Тинісом Лукашем. Під час зустрічі сторони обговорили актуальні питання подальшого розвитку українсько-естонської співпраці у сфері культури, взаємодію в межах міжнародних ініціатив, а також спільну протидію сучасним інформаційним загрозам.

Пріоритетні напрями культурної співпраці, міжнародна підтримка України під час війни, а також підготовка до участі у ключових міжнародних культурних заходах були у центрі уваги під час низки двосторонніх зустрічей Т. Бережної: 16 вересня – з міністром культури Італійської Республіки Алессандро Джулі; 17 вересня – з міністром культури та медіа Республіки Хорватія Ніною Обулен Коржинек (онлайн); 19 вересня – з міністром культури Королівства Іспанія Ернестом Уртасуном Доменеком (онлайн); – з Надзвичайним і Повноважним Послом Канади в Україні Наталкою Цмоць; 22 вересня – з міністром культури та

національної спадщини Республіки Польща Мартою Ценковською (онлайн); з тимчасовою повіреною у справах Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії в Україні Шарлоттою Сюрен та аташе з питань культури Посольства Сполученого Королівства, директором Британської Ради в Україні Колмом МакГіверном; 23 вересня – з Надзвичайним і Повноважним Послом Французької Республіки в Україні Гаелем Вейсьєром та радником з питань культури Посольства Французької Республіки в Україні, з директором Французького Інституту в Києві Гійомом Абером; 26 вересня – з директором Гете-Інституту в Україні Фабіаном Мюльталером; 25 вересня – із Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Індія в Україні Раві Шанкаром.

6 вересня на території колишнього села Пужники (нині – Садове) на Тернопільщині відбулася церемонія перепоховання останків жертв українсько-польського протистояння часів Другої світової війни, знайдених під час пошуково-ексгумаційних досліджень, які проводили спільно польська та українська сторони. У заході взяли участь родини загиблих, заступниця Голови Верховної Ради України Олена Кондратюк, Маршалок Сенату Польщі Малгожата Кідава-Блонська, представник Європарламенту Міхал Дворчик, Голова Ради з питань співпраці з Україною Павел Коваль, голова Комітету ВРУ з питань гуманітарної та інформаційної політики Микита Потураєв, очільниця Міністерства культури та стратегічних комунікацій України Тетяна Бережна, міністр культури та національної пам'яті Республіки Польща Марта Ценковська та інші.

16 вересня в Києві відбувся круглий стіл на тему: «Національні підходи до протидії злочинам, що посягають на культурну спадщину», організований Міністерством культури та стратегічних комунікацій України спільно з Консультативною місією Європейського Союзу. Серед учасників були також міжнародні експерти, зокрема зі Сполучених Штатів Америки – Фійона Грінленд, керівник CURIA Lab. Під час дискусії обговорювалися найкращі практики країн ЄС щодо створення спеціалізованих підрозділів правоохоронних органів та їх взаємодія з державними інституціями і міжнародними партнерами задля ефективної боротьби зі злочинами проти культурної спадщини.

24–27 вересня у Львові проходив I модуль освітньої програми платформи CuRe: Culture for Recovery – Школа для громад «Культура у відновленні». Подію було присвячено практичному впровадженню культурних підходів у відновлення, реставрацію та відбудову України. Пілотний проект реалізується у співпраці Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, Міністерства розвитку громад та територій України та Програмою «Партнерство за сильну Україну» (багатостороння донорська ініціатива, що фінансується урядами Великої Британії, Швейцарії, Швеції, Естонії, Канади, Норвегії та Фінляндії). Мета проекту – підтримати прифронтові громади Харківської, Херсонської, Миколаївської, Одеської, Сумської та Запорізької областей та посилити їхню спроможність інтегрувати культурний компонент у стратегії та плани відновлення з урахуванням культурних ресурсів, локальної ідентичності, потреб спільнот і потенціалу креативності.

2 вересня було підписано меморандум про співпрацю між Міністерством культури та стратегічних комунікацій України та міжнародною програмою «Партнерство за сильну Україну» (PFRU). Меморандумом передбачено розширену співпрацю у сфері культури, ідентичності та соціальної згуртованості.

Український культурний фонд та міжнародна програма «Партнерство за сильну Україну» (PFRU) уклали Меморандум про співпрацю, що відкриває для Фонду низку можливостей, спрямованих на посилення інституційної спроможності, розвиток стратегічних комунікацій та підтримку культурних ініціатив у громадах, зокрема на прифронтових і деокупованих територіях.

Промоція інклюзивного мистецтва, підтримка митців з інвалідністю та нейрорізноманітних митців, а також розвиток сталих культурних проєктів – у центрі нового Меморандуму про співпрацю між Британською Радою та Українським культурним фондом.

За кордоном

4 вересня у Брюсселі (Бельгія) очільниця Міністерства культури та стратегічних комунікацій України Т. Бережна та виконавчий директор Міжнародного альянсу для захисту культурної спадщини в зонах конфлікту (ALIPH) Валері Фреланд підписали меморандум про створення Українського фонду культурної спадщини. Він має стати ключовим механізмом координації та управління міжнародною фінансовою допомогою для збереження та відновлення культурної спадщини України. Головний офіс фонду розміщуватиметься в одній із держав-членів Європейського Союзу із представництвом в Україні.

Делегація на чолі із Анастасією Бондар, заступницею міністра культури та стратегічних комунікацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, представляла Україну на Всесвітній конференції ЮНЕСКО з питань культурної політики та сталого розвитку MONDIACULT-2025, яка відбулася 29 вересня в Барселоні (Іспанія). У межах конференції було проведено тематичний сайд-івент «Культура, мир та стійкість: Львівський культурний хаб». Хаб поєднує підтримку ініціатив, відновлення інфраструктури та міжнародну співпрацю. 30 вересня у межах MONDIACULT-2025 відбувся тематичний кластер «Культура і кліматичні дії & Культура, спадщина і криза», на якому Україна представила свій досвід збереження культури в умовах війни. Захід об'єднав представників урядів, міжнародних організацій та культурних інституцій із різних країн світу. Серед учасників – очільники міністерств культури Хорватії, Молдови, Бразилії, Нідерландів, представник Міністерства закордонних справ Італійської Республіки, а також представник від Тихоокеанського співтовариства (SPC). Анастасія Бондар у своєму виступі розповіла про основні виклики, з якими стикається сфера культури України в умовах збройної агресії рф.

У рамках MONDIACULT-2025 заступниця міністра Анастасія Бондар провела низку двосторонніх зустрічей із представниками урядів Іспанії, Швейцарії, Фінляндії, Коста-Рики, а також керівництвом Британської Ради та іспанського агентства AECID. Ключовими темами обговорень стали результати Конференції з питань відновлення України (URC2025), зокрема запуск Українського фонду культурної спадщини, Альянсу культурної стійкості та

Платформи культурного відновлення (CuRe) та можливості співпраці у межах зазначених ініціатив, а також подальші кроки щодо посилення міжнародної підтримки українських ініціатив у сфері культурного відновлення.

З 19 по 23 вересня Український інститут реалізував програму заходів у Буенос-Айресі (Аргентина), спрямовану на зміцнення культурних зв'язків, розвиток мистецького обміну та розширення представлення України в Латинській Америці. Візит став частиною стратегії Інституту з поглиблення співпраці з ключовими культурними партнерами регіону. Зокрема 23 вересня відбулися дві публічні події за участі Аліма Алієва, заступника генерального директора Українського інституту: лекція «Крим: ключ до розуміння України» – у Раді міжнародних відносин Аргентини (CARI); презентація іспаномовної версії онлайн-курсу «Ukraine: History, Culture and Identities» – у товаристві AUC Prosvita. Окрім публічних подій, програма включала концерт українського музичного гурту DakhaBrakha за участі Чанго Спасюка, одного з провідних аргентинських музикантів жанру chamamé, та низки зустрічей з культурними інституціями й партнерами.

На полях Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку перша леді України Олена Зеленська взяла участь у спеціальному заході «Українські студії сьогодні: формування глобальних освітніх альянсів», присвяченому першій річниці заснування Глобальної коаліції українських студій – державної ініціативи України, мета якої об'єднувати та розвивати академічні осередки україністики в усьому світі. Нині коаліція об'єднала вже 15 університетів з 9 країн світу. Під час заходу меморандуми про приєднання до Коаліції підписали нові учасники – Колумбійський університет, Університет Нотр-Дам, Університет штату Аризона, Манор-Коледж, Наукове товариство ім. Шевченка в США.

У штаб-квартирі Ради Європи у Страсбурзі (Франція) проходила виставка «Вкрадене дитинство». Захід організували постійні представництва України та Нідерландів при РЄ. Експозиція складалася з робіт фотографа Романа Пашковського, котрий зафіксував погляди українських дітей, повернутих додому після насильницької депортації в росію, а також малюнків та історій самих дітей.

Вшанування пам'яті

В Україні

До 84-х роковин масових розстрілів у Бабиному Яру в Києві в Національному історико-меморіальному заповіднику «Бабин Яр» відбулося відкриття міжнародної виставки «Держава обману: сила нацистської пропаганди», створеної у співпраці з Меморіальним музеєм Голокосту у Вашингтоні. Виставка розповідає про те, як слова та образи – від газетних заголовків і плакатів до масштабних візуальних інсталяцій – поступово готували ґрунт для злочинів Голокосту та виправдовували нацистську війну на знищення.

У межах київської частини міжнародного проєкту Stolpersteine («Камені спотикання») – «Один камінь – одне життя: 80 каменів спотикання для Києва» – 23 вересня на Берестейському проспекті, 25-а, відбулася церемонія відкриття Каменя спотикання на честь Праведника Бабиного Яру Петра Четверикова. Міжнародний проєкт покликаний вшанувати пам'ять жертв нацизму. Київський

проект вшановує пам'ять про людей, чії долі були пов'язані з Бабиним Яром. Проект ініційовано Посольством Німеччини у Києві і реалізовано Українським центром вивчення Голокосту у співпраці з ГО Київський освітній центр «Простір толерантності» та Київською міською державною адміністрацією.

За кордоном

4 вересня у дюссельдорфському Будинку Гергарта Гауптмана відбулося урочисте відкриття виставки «STUS», приуроченої до 40-ї річниці загибелі українського поета, перекладача, публіциста, правозахисника, політв'язня Василя Стуса. Цей виставковий проект триває другий рік поспіль у Німеччині за підтримки Інституту Пілецького в Берліні. У Дюссельдорфі його було реалізовано у співпраці з Польським інститутом, Форумом Лева Копелева та Асоціацією партнерства Дюссельдорф – Чернівці. Виставка діятиме до 27 лютого 2026 року. Вона об'єднує архівні документи, листи, фотографії, переклади та художні інсталяції.

Креативні індустрії

За кордоном

Україна отримала міжнародне визнання на світовій арені: павільйон «Not For Sale», представлений на всесвітній виставці EXPO 2025 в Осаці (Японія), здобув срібну нагороду в категорії «Найкраща активація або залучення» (Best Activation or Engagement) на конкурсі World Expolympics. Це міжнародне змагання, яке відзначає найкращі приклади експозиційного дизайну на світових виставках. Цьогоріч 32 експерти з різних країн світу оцінювали павільйони за критеріями інновацій, взаємодії з відвідувачами та впливу на аудиторію.

Інформаційна безпека. Медіа

В Україні

12 вересня відбулася зустріч представників Міністерства культури та стратегічних комунікацій України (МКСК) з делегацією Європейської служби зовнішньої діяльності (EEAS) у сфері інформаційної доброчесності та протидії інформаційним маніпуляціям і зовнішньому втручання (FIMI). Серед керівників та експертів обох сторін – заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України Андрій Наджос, керівник Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки Ігор Соловей, а також представники Європейської Служби зовнішньої діяльності – Філіп Гжегожевські та Кім Маттіс. Під час зустрічі сторони обговорили ключові виклики та загрози в інформаційному просторі, а також шляхи зміцнення стійкості України.

18 вересня відбулася перша координаційна зустріч за участі представників України та Великої Британії, що ознаменувала початок практичної реалізації Діалогу стратегічного партнерства між Україною та Сполученим Королівством за тематичним напрямом протидії іноземним інформаційним маніпуляціям та втручання (FIMI). Участь у заході взяв заступник міністра культури та стратегічних комунікацій України з питань європейської інтеграції Андрій Наджос, представники Foreign & Commonwealth Office (FCDO), Посольства Великої Британії в Україні та низки українських державних органів і установ,

зокрема Ради національної безпеки і оборони України, Міністерства закордонних справ України, Міністерства оборони України, Центру протидії дезінформації, Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки. За результатами комунікації Міністерства культури та стратегічних комунікацій України (МКСК) з представниками FCDO було досягнуто домовленості про проведення подальших координаційних зустрічей за участі всіх зацікавлених державних органів. МКСК визначено координатором та головуючим на даному тематичному напрямі.

За підтримки уряду Канади у Музеї історії міста Києва відкрито інтерактивну виставку про медіа-грамотність «ДезАут». Захід проводиться в межах проекту «Зміцнення правди-вості, прозорості та демократії для протидії дезінформації», який втілює ГО «Інтерньюз-Україна». Виставка працюватиме з 30 вересня по 5 жовтня.

За кордоном

У Лондоні на заході, організованому Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) разом із делегацією ЄС у Великій Британії, 19 вересня відбувся офіційний запуск Незалежного фонду для відновлення українських медіа (IFRUM). Фонд запускають міжнародна організація «Репортери без кордонів» (RSF) та українські організації «Інститут масової інформації», «Львівський медіафорум», «Детектор медіа», ДІІ-Ukraine, «Вікно відновлення», Media Development Foundation. Фонд, який має на меті забезпечити відновлення та довгострокову стійкість українських медіа, прагне залучити \$96 млн.

Лабораторія журналістики суспільного інтересу (PIJL) та Європейський центр свободи преси та медіа (ЕСРМФ) оголосили продовження проекту стипендій для незалежних регіональних медіа та журналістів у II півріччі 2025 року і новий прийом заявок на конкурс. Проект стипендій є складовою програми «Голоси України», яку координує Європейський центр свободи преси та медіа. Програма реалізується у межах ініціативи Ганни Арендт і підтримується Федеральним міністерством закордонних справ Німеччини.

Проекти Суспільного увійшли до короткого списку міжнародного конкурсу Prix Italia. У категорії «Радіо та подкасти» потрапила радіоверсія мілітарі-вистави «Ненароджені для війни» від радіо «Культура». Ще один український проєкт, – «Артилерія» від «Суспільне Культура», що досліджує українську музику та її трансформацію під час війни, увійшов до шортлиста в категорії «Диджитал». Фестиваль Prix Italia започаткувала національна суспільна телерадіокомпанія Італії RAI.

Фестивалі

В Україні

18–21 вересня у Львові проходив фестиваль «Чеські сни – 2025». Його мета – сприяти розвитку українсько-чеського партнерства, поглибленню культурного діалогу та налагодженню нових зв'язків у час війни. Відкрив фестиваль концерт Вацлава Петра (віолончель) та Давіда Маречека (фортепіано) у Львівській опері. А в артцентрі «Дзига» та в просторі міста виступали Dukla, Zapaska, Jan Fic, SAKOBI, Софія Лешишак, Neyodovana, «Миклухо Маклай», «Очеретяний Кіт».

Також в межах фестивалю було представлено виставку Майди Сламової, звукові інсталяції Петра Валека та роботи художниць Йогани Мерти («Попри всі можливості») і Вендули Халанкової. У рамках кіноклубів показано класичні стрічки чеського кіно – «Кубельце» Яна Гржебейка, «Чорний Петро» Мілоша Формана та «Поїзди під пильним спостереженням» Їржі Менцеля. Ще однією складовою фестивалю стала міжнародна конференція «Чесько-українське культурне співробітництво: історія, сучасність і майбутнє». Організували фестиваль Чеський центр у Києві, Міністерство культури Чеської республіки, Генеральне консульство Чехії у Львові, Львівська міська рада й культурні інституції міста.

Закордонне українство В Україні

26 вересня у Lviv Culture Hub відбувся вечір Німецько-українського товариства, що виникло у 2024 році з ініціативи німецького громадянського суспільства. Подію було організовано спільно з Deutsch-Ukrainische Gesellschaft та Інститутом документування і взаємодії (INDEX). У програмі вечора – дискусія за участі есеїста і перекладача Ю. Прохаська, філософа В. Кебуладзе та історикині Франциски Дейвіс.

За кордоном

У канадському місті Торонто 12 вересня відбувся найбільший у Північній Америці український вуличний фестиваль Bloor West Village, який проводять уже майже 30 років поспіль. Мета фестивалю – показати світу багату українську культуру, традиції та історію, а також продемонструвати внесок української діаспори у розвиток Канади. Цьогоріч захід відвідали близько мільйона людей, яких розважали понад 300 різноманітних виконавців на чотирьох сценах.

У Сенаті Канади 24 вересня відбулися урочистості з нагоди першого Дня української спадщини, який зібрав сенаторів, депутатів, урядовців, дипломатів і лідерів української громади. Верхня палата парламенту Канади схвалила законопроект про щорічне відзначення на федеральному рівні Місяця української спадщини у вересні.

У Вашингтоні (США) упродовж 12–14 вересня проходив 22-й Український фестиваль (Washington Ukrainian Festival). Це свято єдності та української культури традиційно влаштовує громада Українського православного собору святого Андрія. У його програмі – концерт за участі українських музичних виконавців і танцювальних колективів, частування традиційними стравами. Український Дім у Вашингтоні відкрив на фестивалі власний стенд із сувенірами та мистецькими виданнями. Виручені кошти буде спрямовано на підтримку гуманітарних проєктів в Україні.

Міністр закордонних справ України Андрій Сибіга 22 вересня відвідав Український інститут Америки у Нью-Йорку, де відбувся урочистий захід за участі української громади та захисників України, які проходять реабілітацію на території США. Глава МЗС відзначив високу активність української громади в Нью-Йорку та вручив відзнаки «Бурштинове серце» за вагомий внесок у

підтримку України на міжнародній арені директору Українського музею Пітеру Дорошенку, членкині Спілки народних майстрів України Софійці Зелік і речнику Українського конгресу Америки Андрію Добрянському.

У місті Тренто (Італія) відбувся UKRO-2025 – один зі щорічних мандрівних фестивалів української культури в країні, який зібрав сотні українців з різних італійських регіонів. Організатором цього річного фестивалю, що пройшов за підтримки Comune di Trento, виступила культурна асоціація українців у Трентіно «Associazione culturale degli ucraini in Trentino Rasom APS». Вони здобули це право завдяки перемозі на конкурсі під час попереднього UKRO 2024. У конкурсній програмі UKRO 2025 взяли участь 12 асоціацій із 10 міст Італії. Виступи оцінювалися експертами діаспори за такими критеріями, як вокал, хореографія, акторська майстерність, відповідність українській традиції, інноваційність та креатив.

У Берліні, на Одеській площі в районі Ліхтенберг, пройшов український культурний фестиваль «ОдесаФест». Подія, яку було організовано вже вдруге, відбулася під патронатом очільника району Ліхтенберг Мартіна Шефера. Перед гостями виступили солістки Софія Волошаненко та Наталія Бітько з Одеси, юні артисти з танцювальних колективів «Адлера» та «Олімпія» співак і актор Максим Акель. Під час заходу також було проведено збір пожертв на турнікети для парамедиків, які рятують життя бійців на фронті.

Самоврядування українців XVIII району Будапешта (Угорщина) вперше взяло участь у Фестивалі національностей у цьому районі, який відбувся 27 вересня. А 20 вересня українська громада взяла активну участь у святкуванні Дня області Бекеш в Угорщині, де представила українську культуру та традиції за підтримки Посольства України в Угорщині.

У Барселоні було проведено традиційну церемонію «охрещення» фігури-велетня Лесі Українки, створеної на знак дружби, взаєморозуміння та культурного обміну між Україною й Іспанією, зокрема Каталонією. Завдяки цьому символічному каталонському ритуалу Леся Українка офіційно увійшла до спільноти гігантів Барселони та Каталонії. Проєкт реалізувала українська громада спільно з каталонськими партнерами.

15 вересня у Валенсії (Іспанія) урочисто було відкрито Український культурний центр асоціації українців в автономній області Валенсія «Україна», що входить до Федерації українських асоціацій в Іспанії (ФУАІ).

У столиці Греції, Афінах, відбулося відкриття Українського освітнього хабу (UAEduHUb Greece) для дорослих і дітей, де можна почути лекції з історії України, відвідати креативні студії, а також бібліотеку української літератури «Book Простір».

У Варшаві 21 вересня відбувся UA FEST 2025 – щорічний родинний фестиваль, який зібрав понад 2 тис. гостей і став кульмінацією першого року роботи найбільшого українського простору у Європі – UA HUB. Подія пройшла під почесним патронатом Посольства України в Польщі та бурмістра варшавського району Мокотув.

В Українському домі у Варшаві відбулося нагородження премією імені Леся Танюка «За збереження історичної пам'яті» одного з лідерів української громади

у Польщі, колишнього голови Об'єднання українців у Польщі Юрія Рейта. Премію засновано правозахисною організацією «Меморіал» імені Василя Стуса, Національним центром театрального мистецтва імені Леся Курбаса і видавництвом «Дух і літера».

У місті Сент-Ендрюс на сході Шотландії (Сполучене королівство Великої Британії та Північної Ірландії) відбулося відкриття виставки «Нерозривні нитки», що розповідає про життя українців, які були змушені шукати прихисток через російську агресію. Проєкт реалізували британки Саманта Волкер і Наташа Л'ю спільно з українськими авторами та митцями.

У японському місті Нагоя 2 вересня урочистим концертом відбулося відкриття виставки «Культурна спадщина України – зв'язок зі світом». Експозиція складалася з артефактів, наданих Посольством України, а також з приватних колекцій. Співорганізатори виставки – NPO Ukraine House Japan та Japanese Ukrainian Culture Association NPO JUCA та мерія міста Нагоя.

У межах 46-ї міжнародної виставки International Fine Arts, яка проходила з 10 по 15 вересня в японському місті Осака (в Osaka City Museum of Fine Arts), було представлено, зокрема, спільний проєкт НПО «Краяни» та студії української вишивки Ukrainian embroidery – «Українські рушники».

Музика

В Україні

У столиці 27 вересня розпочався XXXVI Міжнародний фестиваль «Київ Музик Фест – 2025». Цьогорічний девіз фестивалю – «Невмируща наша сила, невмируща воля!». Захід, що триватиме до 11 жовтня, представить 22 концерти: 2 симфонічні, 3 камерно-оркестрових, 10 камерних, 6 хорових та 1 – електронної музики. У програму увійшли твори композиторів і виконавців із 13 країн: Австрії, Аргентини, Великої Британії, Ізраїлю, Іспанії, Італії, Канади, Китаю, Німеччини, Польщі, Словенії, України та Франції.

У Концертному залі імені Станіслава Людкевича Львівської національної філармонії 26 вересня відбулося урочисте відкриття 31-го Міжнародного фестивалю сучасної музики «Контрасти». Цьогорічна тема – «Симулякр». У концерті прозвучали світові прем'єри творів українських композиторів, а також Концерт для акордеона та симфонічного оркестру Зигмунта Краузе – українська прем'єра оригінального твору польського виконавця Мацея Фронцкевіча. Концерт дофінансовано Міністерством культури та національної спадщини Республіки Польща з фонду промоції культури.

16–17 вересня у Львівській національній філармонії відбувся професійний студійний запис симфонічного проєкту «Ода стійкості – симфонії свободи у часи випробувань». Його ініціювали військовослужбовці 5 окремої штурмової бригади ЗСУ за підтримки Українського культурного фонду у межах програми «Культурний штурм». Окрім класичних творів, до проєкту увійшли сучасні музичні твори, написані під час війни, зокрема, «Концерт №1 “Український”» італійського композитора Габріеле Денаро.

За ініціативи швейцарського диригента Сімона Камартіна та у виконанні Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії

12 вересня у Концертному залі імені Станіслава Людкевича відбулася світова прем'єра Фортепіанного концерту Ганни Гаврилець.

Австрійський диригент, віолончеліст, фахівець з виконання музики ранніх епох Йорг Цвікер долучився до проєкту «Березовський: звукова антологія творчості». Він має на меті створення цілісного погляду на творчість українського класика XVIII століття. Презентація запису відбулася онлайн 18 вересня. Над записом Йорг Цвікер працював разом із солістами-вокалістами й музикантами Liatoshynskiy:Capella. Проєкт реалізовано Академією давньої музики Леополіс (Львів) та Open Opera Ukraine (Київ) за сприяння Українського культурного фонду.

Безбар'єрність

Музикантів з України, Німеччини та Польщі, серед яких – артисти з інвалідністю, об'єднала концертна презентація міжнародного проєкту «Музика чуттів» 21 вересня у Національній філармонії України. Подія стала культурним жестом на підтримку інклюзії, емпатії та подолання бар'єрів. Одним із солістів концерту став німецький валторніст Фелікс Клізер, який народився без рук і грає на інструменті ногами. Його виступ у Києві став дебютом в Україні. Диригував концертом запрошений польський маестро Вінсент Козловський, а виконання забезпечила Liatoshynskiy Capella Національного будинку музики. У програмі вечора прозвучала, зокрема прем'єра нового твору українського композитора Євгена Петриченка «Музика чуттів» на тексти поета Олександра Козинця. Концерт «Музика чуттів» також відбувся 27 вересня у Львівській національній філармонії. Проєкт реалізовано за підтримки Українського культурного фонду та Goethe-Institut в Україні.

За кордоном

Цього року Україну було представлено найбільшою делегацією за всю історію участі у Reeperbahn Festival & Conference – одному з наймасштабніших європейських музичних заходів, який щорічно проходить у Гамбурзі (Німеччина). Українські артисти KLER і BRYKULETS поділили сцену з виконавцями з Великої Британії та США. Українську делегацію представляли також п'ять музичних лейблів – ENKO, Pomitni, Black Beats, Nova Music та Plan. Вони презентували каталоги своїх артистів, знайомилися з представниками глобальної музичної індустрії, отримали актуальні знання на конференційних сесіях та встановили нові міжнародні контакти під час професійних мережувань. А українські експертки А. Дмуховська (Music Export Ukraine) та К. Дмитренко (ENKO) долучилися до панельної дискусії «Eastern European Wave: Is the Global Music Industry Finally Paying Attention?». Участь української делегації у заході стала можливою завдяки підтримці Європейського Союзу в межах програми House of Europe у партнерстві з Music Export Ukraine.

11-ті «Дні української музики у Варшаві» проходили 7, 9 та 12 вересня в Концертній студії Польського радіо ім. Вітольда Лютославського. Фестиваль уже понад 25 років організовує фундація «Pro Musica Viva», яка знайомить польську публіку з українською музичною культурою. Цьогорічна програма включала три різні концерти: камерний, вокальний та оркестровий. Виконавцями були польські

музиканти, зокрема, гурт KWARTLUDIUM, вокальний секстет proMODERN, а також польська оперна співачка українського походження Ольга Пасічник, скрипаль Назар Плиск та Камерний оркестр Поморської філармонії CAPELLA BYDGOSTIENSIS.

3 вересня солісти Академічного симфонічного оркестру Львівської національної філармонії Михайло Сосновський (флейта) та Іванна Гетто (арфа) виступили у представництві землі Саарланд у Берліні (Німеччина). Захід було присвячено розвитку міжрегіонального партнерства між Львівщиною та федеральною землею Саарланд, яка головує у Бундесраті у 2024–2025 роках.

7 вересня Академічний симфонічний оркестр Львівської національної філармонії виступив у м. Перемишль (Польща) у межах фестивалю «Нас об'єднує історія» у Фортеці XI Дунковічі.

Харківський кросвер-оркестр Prime Orchestra у першій половині вересня гастролював у Румунії (Клуж-Напока), Молдові (Кишинів) та Болгарії (Варна, Софія). А 17 вересня концертом в Анкарі музичний колектив розпочав великий тур Туреччиною: Мерсін, Адана, Анталія, Денізли, Ізмір, Бурса, Стамбул, Ескішехір. Зібрані на концертах пожертви буде спрямовано на допомогу постраждалим від військової агресії росії проти України.

Театр

В Україні

В Одесі з 24 по 27 вересня відбувся перший міжнародний конкурс оперних виконавців RECITAR CANTANDO («Діяти співом»). У другому турі конкурсу на сцені Одеської опери змагалися 35 вокалістів з України, Молдови, Польщі, Нідерландів і Швейцарії. Дев'ятеро фіналістів вийшли у третій тур. Перший відбіркового етапу пройшов онлайн і зібрав понад 70 учасників. Оцінювало конкурс міжнародне журі з України, Італії, Японії та Австрії. У заключному гала-концерті взяли участь лауреати та дипломанти конкурсу. Засновниками події стали Одеський національний академічний театр опери та балету, Посольство Італії в Україні, Почесне консульство Італії в Одесі, Італійський інститут культури в Україні та продюсерське агентство Opera Production S.D. (Австрія) за підтримки Міністерства культури і стратегічних комунікацій України, Одеської обласної військової адміністрації та Одеської міської ради.

«Театр там, де ми» – таке гасло обрав XXVII Міжнародний фестиваль «Мельпомена Таврії», який традиційно проводить Херсонський театр ім. Миколи Куліша. Цього разу захід тривав із 12 до 20 вересня. Оргкомітет тимчасово повернув формат показу постановок у межах фестивалю театрами-учасниками на своїх сценах – «вистава вдома». Тож у межах XXVII «Мельпомени Таврії» відбулися 93 мистецькі події у 25 містах восьми країн: України, Кіпру, Німеччини, Румунії, США, Грузії, Туреччини та Литви.

Ужгород з 17 по 21 вересня приймав учасників VI Міжнародного фестивалю моновистав «Монологи над Ужем», на якому, окрім акторів з різних міст України, виступила актриса з міста Єреван (Вірменія) Нора Бадалян з моновиставою «Леді Макбет» за В. Шекспіром (режисер – Грач'я Газарян).

13 та 14 вересня та 16 вересня Київський академічний театр «Колесо» та Teater KEF (Швеція) представляли спільну виставу «SKAPELSE» («Створення»). Для участі у ній до Києва завітав шведський тромбоніст, композитор, актор і режисер Еліас Файнгерш, який зіграв у виставі разом із заслуженою артисткою України Марією Грунічевою.

11 вересня в Національній опері України відбулася урочиста церемонія передачі сучасного пульта керування сценічним освітленням, наданого Урядом Японії в межах програми «КУСАНОНЕ». Подія стала продовженням співпраці, започаткованої ще в грудні 2024 року, коли в Національній опері було підписано Угоду про надання сучасного мультимедійного обладнання.

За кордоном

З 7 по 22 вересня Київський академічний драматичний театр на Подолі гастролював у США, де у співпраці з Public Theatre New York (Нью-Йорк) та режисером і драматургом Річардом Нельсоном 8 разів показав виставу «Як стихне шуру-бура зла».

Театр Польський ім. Арнольда Шифмана у Варшаві оголосив набір до театральної студії «Український Гармидер». Ініціативу спрямовано на дітей віком від 10 до 16 років, які тимчасово або постійно проживають у Польщі. Під керівництвом досвідчених театральних педагогів з України – заслуженого артиста України Сергія Бережка та актриси театру і кіно, педагога Марії Бережко (актори Національного академічного драматичного театру імені Лесі Українки, Київ) – учасники створюватимуть власні сценарії, працюватимуть над сценічними образами та вчитимуться командної роботи.

Кіно

В Україні

З 24 вересня по 3 жовтня у Києві тривав 16-й Одеський міжнародний кінофестиваль – одна з ключових кіноподій України та Східної Європи. Глядачі побачили 113 фільмів у різних секціях, серед яких дві конкурсні програми. Зокрема, до Європейської конкурсної програми увійшли останні прем'єри з Італії, Польщі, Бельгії, Великої Британії, Німеччини, Іспанії, України та інших країн. Головний приз у категорії «Найкращий європейський повнометражний фільм» отримала стрічка «Шість днів навесні» (Франція, Люксембург, Бельгія, реж. Жоакім Лафосс), а спеціальний диплом Міжнародного журі – фільм «Ти – космос» режисера Павла Острікова. До складу журі європейського конкурсу з-за кордону входили: продюсери Гюда Велвін Мюклебуст (Норвегія) і Петер Роммель (Німеччина), кінокритикиня Ірена Кацяловіч (Білорусь), кастинг-директор Пйотр Бартушек (Польща), режисер Юріс Пошкус (Латвія). А стрічки Національної документальної конкурсної програми оцінювали кінорежисер Аляксей Палуян (Білорусь-Німеччина), кінорежисерка та сценаристка Каталін Молдовай (Румунія), сценарист і режисер Конрад Шолайські (Польща), Хуго Росак – керівник галузевого офісу Міжнародного кінофестивалю в Карлових Варах (Чехія), продюсер Лоран Даніелу (Франція). У програмі «Гала-прем'єри» відбулася українська прем'єра стрічки «Діти у вогні» – нової роботи

американського режисера Євгенія Афінеєвського. Над фільмом «Діти у вогні» працювали американські й українські документалісти та українська анімаційна студія «Карандаш». Серед позаконкурсних програм також – ретроспектива режисера Віма Вендерса, «Фокус на Польщу», «Німецький акцент», «Фестиваль фестивалів», «Найкраще з Європи» та ін. У межах фестивалю уже традиційно працювала секція Film Industry Office. Тут відбувалися дискусії про актуальні виклики індустрії. XVI Одеський міжнародний кінофестиваль проходив за підтримки Державного агентства України з питань кіно, Європейського Союзу та Бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні, Інституту Адама Міцкевича, Польського інституту у Києві, German Films, у партнерстві із Goethe-Institut в Україні.

Понад 300 короткометражних фільмів з усього світу об'єднав 14-й Міжнародний фестиваль короткометражних фільмів KISFF, що відбувався з 4 до 10 вересня в столичних кінотеатрах «Жовтень» і Kino42. Події фестивалю цього року було об'єднано темою «Проявлення». Зокрема у міжнародному конкурсі журі у складі кінопродюсерки Світлани Зінов'євої, румунського режисера Богдана Мурешану та кінокритикині та дослідниці Довженко-Центру Альони Пензій відзначило наступні роботи: спеціальними відзнаками – «Алі» режисера Аднана Аль Раджива (Бангладеш) та «Лють» режисерок Фран Морено Бланко та Санті Пухоль Аамат (Іспанія), а Гран-прі присудило фільму «Кокі, чао!» режисера Квентона Міллера (Нідерланди). Приз глядацьких симпатій отримав фільм «Собака та вовк» режисерки Терезії Галамової (Чехія). Серед закордонних членів журі національного конкурсу були голова Short Film Corner Каннського фестивалю Флоріан Фернандес та латвійський програмер та кінокритик Жулієнса Нухумса Кулібалі.

14–16 вересня в Києві пройшов VI Кінофестиваль «Svitlo». Захід є платформою для об'єднання та підтримки митців, які створюють контент на соціально-важливу тематику. У програмі було представлено 30 стрічок з України, Німеччини, США, Франції, Нідерландів, Колумбії та інших країн. Зокрема третє місце в номінації «Ігровий короткометражний фільм» посіла стрічка «Мрія Ханни» (реж. – Емілі Рікерс та Юджин Артс, Нідерланди). Кращий іноземний ігровий короткометражний фільм – «Якби я могла літати» (реж. – Олександр Кюна, Німеччина). Переможець у номінації «Анімаційний короткометражний фільм» – «Загублена вівця» (реж. – Лукас Руні, США). На третьому місці – «Лайка та Немо» (реж. – Ян Гадерман, Німеччина).

16-й Міжнародний кінофестиваль Wiz-Art тривав у Львові з 17 до 21 вересня. У міжнародному конкурсі переможцем став фільм «Живе каміння» реж. Якоб Ладані Янчо (Австрія, Угорщина, 2025). Переможцем програми ESFAA за вибором глядачів Wiz-Art став фільм «Двоє людей обмінюються слиною» Наталі Мустяци та Александра Сінґха (Франція, США, 2024). ESFAA (European Short Film Audience Award) – це європейська глядацька премія, яку щороку вручають найкращій короткометражці, обраній глядачами на 10 провідних фестивалів. Вперше на фестивалі поза конкурсом було показано й повнометражні фільми. Серед них, зокрема, українська прем'єра естонської стрічки «Війна з мистецтвом» (реж. – Анджей Мекус).

14 вересня у Болграді Одеської області відбулася церемонія закриття VI Міжнародного етнографічного кінофестивалю «ОКО», що тривав у Києві, Кам'янці-Подільському, Одесі та Болграді та визначив переможців конкурсних секцій NASHE OKO та OKO SHORT. У першій секції, зокрема, спеціальну відзнаку журі отримав фільм спільного українсько-американського виробництва «Блокпост “Зоопарк”» реж. – Джошуа Земан. Переможці OKO SHORT: Гран-прі від журі – «Три голосіння», реж. – Олівер Макголдрик (Велика Британія, Ірландія, США); Спеціальний приз журі за етнографічну репрезентацію – «Ще одна чашка кави для Амбе», реж. – Шінта Ретнані (Велика Британія, Індонезія). Спеціальні відзнаки журі: «Людина, яка не могла мовчати», реж. – Небойша Слієпчевіч (Хорватія, Франція, Болгарія, Словенія), «Під шкірами» реж. – Петир Пенев (Болгарія). «Крізь віконечко», реж. – Данієль Стопа (Польща). Фестиваль відбувся за підтримки Європейського Союзу в межах програми House of Europe.

Посольство Іспанії в Україні та Іспанське агентство з міжнародного співробітництва в галузі розвитку (AECID) у партнерстві з кінокомпанією «Артхаус Трафік» організували 10-й фестиваль «Лінія іспанського кіно». У Києві кіноподія проходила з 11 до 16 вересня у кінотеатрі «Жовтень».

Перший кінофестиваль «Дні естонського кіно в Україні» організувала Асоціація українських організацій в Естонії за підтримки Міністерства культури Естонії та Посольства Естонії в Україні. Він тривав з 19 по 21 вересня в Києві. Для показів було підготовлено п'ять кінострічок різних часів.

Продюсерка мультимедійних проєктів та авторка дитячих книжок О. Черепанова вдруге стала членкинею журі премії International Emmy Awards у категорії Kids: Animation, що відзначає найкращі анімаційні проєкти для дітей у світі. Черепанова є авторкою дитячих книжок та креативною продюсеркою серіалу «Хоробрі Зайці» – першого українського дитячого мультсеріалу з масштабною міжнародною дистрибуцією.

Українська кіноакадемія у партнерстві з Netflix оголосила список кінопроєктів, які отримають фінансову підтримку від стримінгового сервісу на постпродакшн послуги. До списку увійшли 20 українських документальних та ігрових стрічок. Всі вони перебувають на стадії виробництва або постпродакшену. Крім Української кіноакадемії та Netflix, проєкт реалізується за підтримки програми EC House of Europe та Нью-Йоркської кіноакадемії.

За кордоном

Українське кіно знову заявило про себе на міжнародній арені. Художній фільм «Лютий. Сім днів» (авторка стрічки – німецько-українська режисерка Тетяна Мучнік) здобув одразу дві нагороди в індустрійній секції Work-in-Progress 73-го Міжнародного кінофестивалю у Сан-Себастьяні (Іспанія): WIP Europa Industry Award та WIP Europa Award. Фільм «Медовий місяць» Ж. Озірної було обрано цьогорічним лавреатом премії Albert Wiederspiel Prize кінофестивалю FILMFEST HAMBURG (м. Гамбург, Німеччина). Фонд Narag-Lloyd присуджує премію Альберта Відершпіля за видатну міжнародну режисерську роботу. А дебютний короткометражний ігровий фільм «ХуЗ» української студентки Єви

Базів отримав перемогу на міжнародному кінофестивалі Lulea International Film Festival у Швеції у категорії Best Debut Short Film.

На 82-му Венеційському міжнародному кінофестивалі, що проходив з 27 серпня по 6 вересня у Венеції (Італія), у конкурсній програмі короткометражних фільмів «Orizzonti Short Films» відбулася міжнародна прем'єра українського короткометражного фільму «Недоступні» режисера Кирила Земляного. У паралельному конкурсі кінофестивалю було показано документальний фільм «Нотатки справжнього злочинця» режисерів Олександра Роднянського та Андрія Алферова. У межах фестивалю також відбувся Український день (3 вересня), центральною подією якого стала панельна дискусія Coproduction with Ukraine: Opportunities and Prospects. Захід відкрив голова Venice Production Bridge Паскаль Діот. Учасниками дискусійної програми стали: режисер Кирило Земляний, Ахтем Сеїтаблаєв – актор, режисер, продюсер і чинний військовослужбовець, який презентував трейлер шпигунської драми «ГУР: Код “Сікора”», Андрій Ногін – представив аналітику українського кінопрокату. У блоці Work in Progress було презентовано 11 українських кінопроектів.

З 4 по 14 вересня у Торонто (Канада) тривав ювілейний, 50-й Toronto International Film Festival (TIFF), на якому нова робота українського режисера В. Васяновича «За перемогу!» стала першим українським фільмом у конкурсній програмі Platform, що вшановує кінематографістів із сильним режисерським баченням та виразним стилем розповіді, а також креативним підходом до створення кіно. Над стрічкою працювали «Arsenal Films» разом із українською продюсерською командою «ForeFilms» та литовським копродюсером «M-Films». Світову прем'єру на фестивалі також отримав повнометражний документальний фільм

«A Simple Soldier» («Простий солдат») українського режисера А. Рижикова та колумбійського режисера Хуана Каміло Круса (у конкурсній програмі документальних фільмів). Традиційно Україну було представлено на TIFF національним стендом, робота якого цього року проходила під гаслом «Кіно задля свободи».

20 вересня у столиці Уельсу, Кардіффі, відбувся Другий фестиваль української культури та кіно за участі Посольства України у Великій Британії. Серед представлених фільмів: німий документальний «Людина з кіноапаратом» Дз. Вертова 1929 року, художній «Тарас. Повернення» О. Денисенка, документальний «Битва за Київ» воєнного журналіста Андрія Цаплієнка та ін. Організатори фестивалю: Senedd4Ukraine, British Council Wales, Chapter Arts Centre та український міжнародний кінофестиваль у Великій Британії «ПТАХ».

У Кишиневі з 19 по 21 вересня відбувся шостий фестиваль «Дні українського кіно». Організаторами виступили Ukrainian Film Days Moldova, Національний конгрес українців Молдови та Асоціація української культури та мистецтва в Молдові «Пташка».

Фестиваль «Дні українського кіно» у столиці Йорданії, в Аммані, – спільна ініціатива команди Київського культурного кластеру та партнерів – Посольства України в Йорданії, The Royal Film Commission Jordan – RFC, за підтримки Держкіно. Стрічкою-відкриття фестивалю став мюзикл режисерки Олени

Дем'яненко «Гуцулка Ксеня». 2 вересня відвідувачі фестивалю переглянули стрічку режисера Дениса Тарасова «БожеВільні», а 3 вересня – фільм Ахтема Сеїтаблаєва «Хайтарма».

Від 29 вересня по 2 жовтня мистецький центр Barbican у Лондоні (Велика Британія) представив три покази, що охоплюють різні періоди українського кіно та досвіду: документальні фільми «Навесні» (1929) М. Кауфмана і «Фрагменти льоду» М. Стоянової та квір-добірку короткометражок, створену спільно з фестивалем Sunny Bunny («Сімеїз» А. Шебетка; «До комендантської години» А. Устименко; «Що ти робитимеш, якщо війна продовжиться?» В. Плісецького).

У штаб-квартирі ОБСЄ у Відні (Австрія) пройшов спеціальний показ документального фільму «Люди зі Сталі» у межах проєкту Culture vs War. Після перегляду стрічки відбулася дискусія у форматі «запитання-відповідь» за участі режисера С. Фоменка та представника Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими П. Яценка.

Візуальні мистецтва В Україні

Упродовж 29 серпня – 7 вересня в Мистецькому арсеналі вперше відбувався PIC Conference – міжнародний фестиваль ілюстрації та дизайну, що об'єднав митців, дизайнерів та кураторів із понад десяти країн. Подія проходила у межах мережі Network Eastern European Design (NEED), створеної для посилення культурної суб'єктності Центрально-Східної Європи. У фокусі фестивалю – ілюстрація, анімація, графічний дизайн і книжкове мистецтво. Серед гостей – учасники з Чехії, Польщі, Молдови, Франції, Швейцарії, Чорногорії та Німеччини. У програмі – міжнародна художня виставка, що презентує ілюстрації, постери, анімацію, інсталяції, книжкові проекти. Учасники: Pictoplasma (Німеччина), LUSTR та «Найкраща чеська книга» (Чехія), Pictoric (Україна), Graphic Matters (Нідерланди), колективна виставка спікерів конференції (Німеччина, Португалія, Польща, Україна, Іспанія, Чехія). 30 серпня відбулася конференція з виступами й дискусіями, а 31 серпня – нетворкінг професійних спільнот, у межах якого проведено воркшопи, портфоліо-ревю, обмін досвідом між українськими та міжнародними представниками креативних індустрій. Організаторами виступили Pictoric (Україна), PGD / Polish Graphic Design (Польща) та 6 pt (Литва) за підтримки Мистецького арсеналу. Серед партнерів – Міністерство закордонних справ України, Польський інститут у Києві, Goethe-Institut в Україні, Kuš!, НАОМА, Postmen.

14 вересня в Національному комплексі «Експоцентр України» у Києві, в Павільйоні 13, відбулося відкриття інсталяції китайського митця Ай Вейвєя «Три досконало пропорційні сфери та військовий камуфляж, пофарбований у біле». Роботу втілено на замовлення RIBBON International, вона є уособленням реакції митця на ескалації, які відбуваються в сучасному світі.

У Львівській національній галереї мистецтв імені Возницького 6 вересня було відкрито міжнародний мистецький проект «Перед майбутнім», створений тайванською художницею Ісою Хо у співпраці з українською кураторкою М. Троцюк. Його реалізовано за підтримки Міністерства культури Тайваню. Виставка об'єднала візуальні портрети та особисті історії п'ятнадцяти українських художниць, які живуть і працюють у реальності повномасштабної війни.

Мистецький дует із Нью-Йорка CHIAOZZA (дует художників Адама Фреззи й Террі Чао) презентував свій перший проєкт в Україні – інсталяцію, натхнену творчістю Марії Примаченко. Сім пневматичних скульптур за мотивами робіт видатної української художниці з 8 по 21 вересня включно можна було побачити на Контрактовій площі в Києві, потім на виставці-присвяті Україні Ukraine WOW на Центральному залізничному вокзалі столиці, а після вони вирушать у США. Інсталяцію створено на запрошення Ukraine WOW і мережі «Аврора» у партнерстві з Prymachenko Family Foundation.

«Український Дім» в Києві представив виставку «Віднайдене у втратах» – проєкт, що об'єднав 22 українських мисткинь у межах резиденції Ініціативи Мартіна Рота (MRI) для пошуку спільного мистецького висловлювання. Виставка зосереджується на підтримці жіночих голосів у процесі осмислення війни.

Українську феміністичну мистецьку резиденцію 2024/2025 було організовано Martin Roth-Initiative (MRI). MRI є спільним проектом ifa (Institut für Auslandsbeziehungen) та Goethe-Institut. Це програма для митців, які перебувають у групі ризику, вона повністю фінансується Міністерством закордонних справ Німеччини.

У Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького з 5 по 28 вересня діяла виставка «UKRAFT: Зустріч французьких та українських митців». Ця подія стала продовженням міжнародного проекту, що вже втретє об'єднує митців двох країн. Чільне місце в новій експозиції зайняв розділ «Повернення з України», де було показано твори 4 французьких митців, створені під час їхнього візиту в Україну. Це – Сінді Сула, Маярті, Сесіль Батійя, Бенжамін Карбонн.

Проект А. Олійника та Ліама Ешворта, що відбувся у Великій Британії, а тепер було відкрито для перегляду на виставці «Хороша добра дружба» у PinchukArtCentre. За підтримки програми Британської Ради «Креативні продюсери» на резиденцію Олійника запросила Venture Arts – ренована організація, яка з 2007 року працює з творчими людьми із порушеннями інтелектуального розвитку.

За кордоном

Українські ілюстраторки Юлія Гвілім і Женья Полосіна – серед переможців премії World Illustration Awards 2025 (премію засновано Британською асоціацією ілюстраторів). Українок нагороджено відзнаками Highly Commended у двох категоріях: ілюстрацію Жені Полосіної до обкладинки збірки оповідань Г. Дж. Веллса «Країна сліпих» (видавництво «Ще одну сторінку») – у категорії «Обкладинки книг»; ілюстрації Юлії Гвілім до дитячої книжки «Кряк!», в якій вона виступила ілюстраторкою та письменницею (видавництво «Видавництво Старого Лева») – у категорії «Дитяча книжкова ілюстрація».

Український ілюстратор Сергій Майдуков став одним з ілюстраторів постера, присвяченого 100-річчю американського тижневика The New Yorker. Всього у проєкті взяли участь 100 ілюстраторів, які створили ілюстрації із власним баченням числа 100.

З 18 по 21 вересня у столиці Австрії, Відні, в мистецькому просторі Das LOT Brotfabrik, у рамках великого щорічного фестивалю «Улюблена осінь», проходила українсько-австрійська художня виставка «Між домівками». Куратори – Яна Гринів та Олаф Остен.

23 вересня у Галереї міста Праги, в історичному Будинку біля кам'яного дзвону, за підтримки Посольства України в Чеській Республіці відбулося відкриття мистецької виставки під назвою «Молитва за Україну». Експозиція об'єднала роботи 23 українських художників. Автором проєкту є народний художник України Володимир Козюк, а керівником – Юрій Котик.

З 8 по 12 вересня в Ботсвані та Південно-Африканській Республіці відбулася перша африканська презентація мистецького проєкту «Ікони на ящиках з під озброєнь». Автори робіт – художники Олександр Клименко, Софія Атлантова та Герман Клименко. У Ботсвані експозицію було відкрито в Національному музеї Габороне, де вона стала частиною святкування 34-ї річниці Незалежності України. У Південній Африці виставку було представлено у Преторії під час святкування

Дня Незалежності та в Йоганнесбурзі, у грецькій православній церкві Різдва Пресвятої Богородиці.

У Стамбулі (Туреччина) експонувалася виставка «Незламні: світло крізь темряву» волонтера та фотографа Сергія Гімюша.

Музеї. Охорона культурної спадщини

В Україні

У Києві розпочато реставрацію фасадних вікон міського Будинку вчителя. Реставраційні роботи, які проводяться вперше за 113 років існування цієї архітектурної пам'ятки, реалізуються в межах міжнародної програми World Monuments Watch 2025 за підтримки Всесвітнього фонду пам'яток (World Monuments Fund).

У Львові на базі Національної академії мистецтв запрацювала перша в Україні сертифікована школа реставраторів. Програма передбачає навчання реставрації дерева, металу та ліпнини. Її реалізують у партнерстві з німецьким Фондом ім. Ебергарда Шьока, ЮНЕСКО та міською радою, за підтримки Міністерства культури. Викладатимуть українські та німецькі фахівці. Першими слухачами стали 17 представників з Києва, Львова, та Івано-Франківська.

22 вересня відбулося урочисте відкриття оновленої Мармурової зали Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Реставрацію здійснено за грантові кошти Посольського фонду США зі збереження культурної спадщини.

У Закарпатському музеї народної архітектури та побуту було представлено експозицію «Народне вбрання крізь час і технології», яка є частиною реалізації міжнародного грантового проєкту «Поза національностями. Етнографічні та культурні подібності між румунами, українцями та словаками регіону Верхньої Тиси (EtnCultSim)» у співпраці з музеями з Румунії та Словаччини в межах програми Interreg VI A NEXT Hungary Slovakia Romania Ukraine 2021–2027.

Волинський краєзнавчий музей став переможцем конкурсу «Згуртова-ність через культуру» від Українського культурного фонду за підтримки швейцарсько-українського UCORD. Проєкт «Мистецтво об'єднує: шедеври Художнього музею в новому вимірі» вже офіційно стартував і триватиме до листопада 2025 року. В основі – створення віртуального 3D-туру унікальною експозицією європейського та українського мистецтва XVI – початку XX століття, яка сьогодні перебуває у сховищі з міркувань безпеки.

В Одесі завершився масштабний проєкт цифрового збереження колекції туркменських жіночих прикрас кінця XIX – першої половини XX століття, що зберігається у Музеї особистих колекцій ім. О. В. Блещунова. У співпраці з ГО «Піксельовані реальності» музей створив онлайн-каталог із 32 унікальних артефактів. Проєкт реалізовано за підтримки німецького культурного центру Goethe-Institut у рамках програми ЄС House of Europe.

Ужгородський замок презентував новий бренд – 700-річна пам'ятка отримала сучасну айдентику, створену в межах міжнародного проєкту HUSKROUA «Цифрові рішення для об'єктів спадщини Сабінова та Ужгорода»,

який реалізується за підтримки Європейського Союзу в межах програми Interreg Next Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна.

Завдяки плідній співпраці та підтримці польських партнерів, реставраційні майстерні Львівської національної галереї мистецтв імені Б. Г. Возницького отримали нове високоспеціалізоване обладнання, зокрема, професійний дубляжний стіл.

Безбар'єрність

Національний музей історії України у Другій світовій війні продовжує рух у напрямку створення інклюзивного та безбар'єрного простору. Відділ культурної реабілітації та безбар'єрності Музею пройшов відбір до участі у «Школі універсального дизайну 2025», що реалізується Програмою розвитку ООН (ПРООН) в Україні в межах проєкту «Трансформаційне відновлення задля безпеки людей в Україні» за фінансової підтримки уряду Японії.

За кордоном

18 вересня у Кишиневі розпочала роботу міжнародна конференція «Виняткова універсальна цінність культурного комплексу „Прекукутень – Аріушд – Кукутень – Трипілля„: архітектурна спадщина», де, зокрема, виступила очільниця Міністерства культури та стратегічних комунікацій України Тетяна Бережна. В межах події відбулося підписання Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством культури та стратегічних комунікацій України, Міністерством культури Республіки Молдова та Міністерством культури Румунії щодо співробітництва з підготовки та просування спільного номінаційного дос'є для включення до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО транснаціонального серійного об'єкта «Культурний комплекс Прекукутень-Аріушд-Кукутень-Трипілля».

На початку вересня реалізовано пілотний міжнародний польсько-українсько-німецький проєкт «Охоронці культури» (Cultural Guardians). У його рамках співробітники семи музеїв України (Відділ етнографії та народних промислів Волинського обласного музею; Національний історичний музей Дніпра; Львівська національна художня галерея; Харківський історичний музей імені М.Ф. Сумцова; Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс; Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»; Історичний комплекс Національного музею у Львові імені Андрія Шептицького) відвідали Польщу й Німеччину для обміну знаннями та встановлення зв'язків з експертами установ культурної спадщини цих двох країн. У рамках двотижневої програми перша група музейних фахівців відвідала музеї у Варшаві та Лодзі, а також Франкфурті-на-Одері, Потсдамі, Нойцелле та Берліні. Одним із головних ініціаторів і реалізаторів проєкту «Охоронці культури» є фонд OBMN. Проєкт фонд розпочав у співпраці з Міністерством науки, досліджень та культури землі Бранденбург, Асоціацією державних установ спадщини Німеччини (VDL) та Мережею компетенцій для міждисциплінарних досліджень України в Європейському університеті Віадрина, що у Франкфурті-на-Одері.

23 вересня у Лондоні під патронатом Валерія Залужного, Надзвичайного і Повноважного Посла України у Сполученому Королівстві Великої Британії і

Північної Ірландії, відбулося відкриття виставки «Незламна Україна», яку організували Фонд Богдана Губського та Національний музей історії України у Другій світовій війні. Експозицію, присвячену героїчному спротиву українського народу та стійкості Сил оборони України у протистоянні з російським агресором, склали більш ніж 600 артефактів, зібраних під час російського вторгнення.

10 вересня Львівська національна галерея мистецтв імені Б. Г. Возницького презентувала картину «Платіж» Жоржа де Ла Тура у Парижі. Полотно французького митця XVII століття стало частиною великої ретроспективної виставки у музеї Жакмар-Андре.

Музей сучасного українського мистецтва Корсаків (Луцьк, Волинська область) презентував виставковий проєкт «Космогонія» (автор ідеї та концепції – В. Корсак, художник – П. Антип) на XXXIV Економічному Форумі у польському місті Карпач, що проходив 2–4 вересня. Під час панельної дискусії «Культурна спадщина як ключовий елемент іміджу та ідентичності регіонів» директорка Музею Корсаків Т. Репницька разом із провідними європейськими експертами обговорювала стратегічні підходи до розвитку туризму, культурних проєктів та промоції культурної спадщини.

Відкриття україномовних аудіогідів в рамках проєкту першої леді України Олени Зеленської, спрямованого на поширення української мови у провідних музеях світу, відбулося: у Національному музеї історії Латвії в Ризі та у Будинку-музеї Рембрандта в Амстердамі (Нідерланди).

Література

В Україні

XV Львівський міжнародний бібліотечний форум відбувся 16–20 вересня у змішаному форматі. Наживо Форум проходив у бібліотеках міста Львова. Цьогорічна тема: «Бібліотека: довіра і відповідальність». Серед партнерів Форуму – «Проект підтримки Дія», що реалізується Програмою розвитку ООН (UNDP) в Україні за фінансування Швеції та Goethe-Institut в Україні.

З 19 по 21 вересня у Хмельницькому проходив VIII літературно-перекладацький фестиваль Translatorium. Його тема – «Переклад як акт свободи». Серед міжнародних гостей були німецький поет та дослідник Асмус Трауч та польські перекладачі Мацей Пьотровський і Марцін Гачковський.

У Чернівцях з 5 по 7 вересня тривали щорічні поетичні читання Meridian Czernowitz. Упродовж трьох днів у місті відбувалися поетичні читання, презентації книжок, лекції та зустрічі з українськими й європейськими авторами (з Німеччини та Швейцарії).

Письменниці Олена Пшенична, Анна Безпала, письменник і ветеран Артур Дронь стали учасниками другого циклу проєкту Connecting Emerging Literary Artists (CELA). Участь українських авторів у програмі організовує міжнародний фестиваль «Книжковий Арсенал». У межах програми уривки творів Дроня, Пшеничної і Безпалої перекладатимуть на десять європейських мов учасники інших національних команд із Іспанії, Італії, Чехії, Польщі, Нідерландів, Сербії, Словенії, Румунії, Болгарії та Бельгії. Окрім того, учасники програми братимуть

участь у двох міжнародних майстер-класах, отримають менторський супровід і консультації з міжнародного просування тощо.

Організатори Премії імені Василя Стуса – Український ПЕН, Києво-Могилянська Бізнес-Школа та видавництво «Дух і Літера» – відзначили американського історика та письменника Тімоті Снайдера. Нагородження відбулося 11 вересня у просторі Українського ПЕН у Києві.

Програма ЄС House of Europe оголосила переможців другої хвилі грантів, спрямованих на підтримку проєктів, які передбачають переклади як з української, так і на українську мову, з метою збереження та популяризації загрожених мов. Цієї хвилі програма підтримає 4 переможців серед українських видавців, надаючи гранти для перекладів таких мов: білоруська, караїмська та кримськотатарська.

Український ПЕН оголосив 20 проєктів-переможців стипендійної програми, покликаної підтримати проєкти українських письменників і журналістів та сприяти створенню нових текстів, котрі фіксують і осмислюють досвід війни з 2014 року. Організаторами ініціативи є Норвезький Гельсінський комітет, Норвезька асоціація авторів і перекладачів нонфікшн-літератури, Норвезька спілка письменників та Український ПЕН. Проєкт реалізують за підтримки The Nansen Support Programme for Ukraine.

За кордоном

PEN-Berlin провів на полях Берлінського міжнародного літературного фестивалю 19 вересня Вечір солідарності з українськими колегами – журналістами та письменниками. На панелі воєнних репортерів німецькі журналісти, які ведуть репортажі з України – глава студії ARD у Києві Василь Голод і військовий репортер і заступник головного редактора часопису «Bild» Пауль Ронцхаймер – розповіли про свою роботу в Україні. Виступив також президент PEN Ukraine Володимир Єрмоленко. У панелі письменників взяли участь Катя Петровська, Євген Брейгер та Таня Малярчук.

Українська література прозвучала на фестивалі «Ніч літератури», який 17 вересня уже в дев'ятнадцяте відбувся в Чехії. Цього року українські читання було представлено романом української письменниці Тамари Горіха Зерня – «Доця» у перекладі на чеську мову, який здійснила Їржина Дворжакова, а видало видавництво HOST. Уривок з роману читала чеська акторка Сімона Левандовська.

Українська письменниця Тамара Горіха Зерня стала переможницею літературної відзнаки Hotlist – 2025 – німецький переклад її роману «Доця» отримав найбільше голосів у публічному голосуванні.

Український переклад книжки «Неспроможна держава» англійського письменника, політолога та науковця Януша Бугайського став переможцем премії канадського Літературного фонду ім. Стенлі Петерсона – 2025. Книжка в українському перекладі вийшла 2024 року у видавництві Arc.ua. Її переклали Марія Дубровій, Ганна Рак, Анна Мельниченко і Олександр Охріменко.

Польський переклад роману «Драбина» Євгенії Кузнєцової потрапив до короткого списку літературної премії Центральної Європи Angelus (організатором і фундатором відзнаки є місто Вроцлав). У 2024 році книга вийшла друком

польською мовою в Громадському видавничому інституті Znak, над перекладом працювала Івона Борошковська.

На премію Аугуста Санга, щорічну естонську літературну нагороду, яка відзначає найкращі поетичні переклади, було номіновано переклад з української вірша Юлії Мусаковської «Цвіте магнолія в чужому саду» (зі збірки *Kas rabelen välja sellest tusast?*, ЕКСА, 2025). Переклад здійснила Анна Вершиг.

У столиці Польщі 28 вересня відбулася зустріч з українською письменницею Оксаною Забужко. Подію, організовану Українським домом та Видавництвом Agora, було присвячено презентації її книги «Після третього дзвінка вхід до зали забороняється».

Книжка «Ведмежуня мандрує в Карпати» Світлани Стретович вийшла словацькою мовою у видавництві Matys під назвою *Medvied'atkovy tajné prianie*.

Бібліотеки

В Україні

1 вересня ЮНЕСКО та ВГО Українська бібліотечна асоціація підписали Партнерську угоду про спільну реалізацію проєкту створення цифрової колекції українсько-єврейської документальної спадщини за фінансової підтримки Європейського Союзу. Проєкт покликаний зберегти, систематизувати та забезпечити відкритий доступ до документів, що відображають українсько-єврейську документальну спадщину. Партнери та учасники проєкту, які забезпечуватимуть оцифрування та наповнення репозитарію документами: Галузевий державний архів Служби безпеки України, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Рильського НАН України, Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, КУ «Ізмаїльський архів», Книжкова палата України імені Івана Федорова, Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, Національний музей Дніпра, Одеська національна наукова бібліотека, Центральний державний архів громадських об'єднань та українознавства (ЦДАГОУ), Центральний державний історичний архів України (м. Київ). Цифрова колекція створюється на базі та з використанням інфраструктури Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого.

Президія ВГО Українська бібліотечна асоціація звернулася до Президента і Правління IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions – Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ) щодо припинення співпраці з російськими бібліотеками. Президія Асоціації закликала Правління IFLA об'єктивно і професійно оцінити роль і дії російських бібліотечних установ і бібліотекарів, зокрема щодо їхньої участі в пропаганді війни, насильства та дезінформації.

Заступниця генерального директора Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого та президентка Української бібліотечної асоціації Оксана Бруй долучилася до роботи експертної групи «Бібліотеки для культурної дипломатії», створеної у межах проєкту ELAN, який працює під егідою EBLIDA (Європейське бюро бібліотечних, інформаційних і документаційних асоціацій). EBLIDA є

незалежною асоціацією європейських бібліотечних, інформаційних і документаційних асоціацій та установ і об'єднує понад 120 членів із 32 країн. Експертна група працюватиме над тим, щоб налагоджувати партнерства між бібліотечними асоціаціями України, Молдови, Сербії, Туреччини та країнами ЄС.

У Харків доставлено естонську пересувну бібліотеку. Її з нагоди Всеукраїнського дня бібліотек колеги з Талліннської центральної книгозбірні подарували Харківській державній науковій бібліотеці імені В. Г. Короленка. Завдяки бібліобусу в громадах Харківщини, що постраждали від війни, зможуть реалізувати освітні та культурні проєкти.

Завдяки грантовій підтримці у межах програми «Єднання заради дії», яку реалізує Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Державного департаменту США у Національній бібліотеці України для дітей для користувачів із кола ВПО офіційно було відкрито нову мінілокацію «Куточок ВПО» у психологічному просторі «Затишний світ дитинства».

За кордоном

У вересні в межах проєкту «Українська книжкова полицка» українські книжки з'явилася у публічній бібліотеці Віндзора, що поблизу Торонто (Канада), у муніципальних бібліотеках міст Ламегу та Валонгу (Португалія), у дев'ятій філії Міської публічної бібліотеки ім. Героніма Лопацинського у Любліні та в Бібліотеці для дорослих і дітей № 7 у Варшаві (Польща). «Українська книжкова полицка» – проєкт під патронатом першої леді України Олени Зеленської, який спільно реалізують Міністерство закордонних справ України, Міністерство культури та стратегічних комунікацій України, Український інститут книги. Досі понад 200 Українських книжкових полицок вдалося відкрити у більш, ніж пів сотні країн.

Матеріал підготувала

Ю. М. Темненко, провідний редактор
сектору ДЗК відділу НАУІ
Інформцентру з питань культури та мистецтва

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,36. Б/т. Зам. 74. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12